

MOŽNOSTI VYUŽITÍ LATCH SKÓRE PŘI HODNOCENÍ KOJENÍ

OPTION THE USE OF LATCH SCORES IN BREASTFEEDING ASSESSMENT

Iveta Ospalíková¹, Eva Puhlová¹, Petra Abrahamová¹

Abstrakt

Východiska: Hodnotící nástroj, LATCH skóre, slouží k mapování a dokumentování kojení. Každé písmeno představuje oblast hodnocení. Patří mezi nejrozšířenější nástroje usnadňující hodnocení kojení a možnosti jeho využití v klinické praxi jsou široké.

Cíl: Provést analýzu literárních zdrojů zaměřenou na možnosti využití nástroje LATCH skóre v klinické praxi.

Metody: Vyhledávání vhodných studií bylo realizováno ve vědeckých databázích Pub-Med, EBSCO a za použití vyhledávacího nástroje Google Scholar za období 2003–2023, podle předem definovaných kritérií a určených klíčových slov v anglickém, českém a slovenském jazyce: kojení, hodnocení, nástroj, LATCH, využití. Systematická analýza a výběr studií byly uskutečněny na základě vývojového diagramu PRISMA.

Výsledky: Celkem bylo vyhledáno 159 studií. Pro konečné zpracování bylo využito sedm kvantitativních studií, jejichž autoři využívali LATCH skóre k hodnocení kojení z různých perspektiv. Výsledky ukazují, že je možné využívat toto skóre na predikci délky kojení v brzkém, ale i pozdním šestinedělí. Při hodnocení exkluzivního kojení, u nedonošených novorozenců nebo novorozenců s ankyloglosií. Prediktivní schopnost skóre byla prokázána i v souvislosti s dalšími rizikovými faktory, jako je věk matek, způsob porodu, parita, vzdělání a rodinný status.

Závěr: Prediktivní schopnost LATCH skóre byla prokázána ve všech zařazených studiích. Využívání tohoto nástroje významně ovlivní určení párů matka-dítě ohrožených předčasným ukončením kojení.

Klíčová slova

kojení, hodnocení, nástroj, LATCH, využití

¹ Katedra specifických zdravotnických disciplín, Fakulta zdravotnických studií, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Abstract

Background: The LATCH score assessment tool is used to map and document breastfeeding. Each letter represents an area of assessment. It is one of the most widely used tools to facilitate the assessment of breastfeeding, and its applications in clinical practice are wide-ranging.

Aim: To analyse the literature on the potential use of the LATCH score in clinical practice.

Methods: The search for suitable studies was performed in the scientific databases PubMed, EBSCO and using the Google Scholar search tool for the period 2003–2023, according to predefined criteria and specified keywords in English, Czech and Slovak languages: breastfeeding, evaluation, tool, LATCH, use. The systematic analysis and selection of studies was based on the PRISMA check list.

Results: A total of 159 studies were retrieved. Seven quantitative studies were used for the final analysis, whose authors used LATCH scores to assess breastfeeding from different perspectives. The results show that it is possible to use this score to predict the duration of breastfeeding in early as well as late six months. When assessing exclusive breastfeeding, in preterm newborns or newborns with ankyloglossia. The predictive ability of the score has also been demonstrated in relation to other risk factors such as maternal age, type of delivery, parity, education and family status.

Conclusion: The predictive ability of LATCH score was demonstrated in all included studies. The use of this tool will significantly influence the identification of mother-infant pairs at risk of premature termination of breastfeeding.

Keywords

breastfeeding, assessment, tool, LATCH, usage

VÝCHODISKA

Kojení představuje nejvhodnější způsob výživy dítěte. Zabezpečuje jeho veškeré nutriční, imunologické a psychologické potřeby. Má nespočet dalších benefitů pro dítě, matku, ale i pro společnost. Přínos kojení pro dítě je velmi široký a také dlouhodobý (Mitrová a Bronský, 2014). Výhody kojení jsou spojovány s prevencí vzniku alergií, infekčních onemocnění, gastrointestinálních chorob a s nižším rizikem vzniku syndromu náhlého úmrtí kojence. Dále působí pozitivně na růst dítěte, rozvoj jeho kognitivních funkcí a současně snižuje riziko pozdějšího výskytu civilizačních chorob (astma, diabetes mellitus, obezita, srdeční choroby) (Brahm a Valdés, 2017; Selim, 2018). Výhody pro matku jsou patrné již v poporodním období, kdy jsou kojící matky méně ohroženy vznikem kr-

vácivých stavů, rozvojem poporodní deprese a úzkosti. Mezi další benefity patří snížení rizika rakovinových stavů prsu a ovaria, vzniku diabetu mellitu II typu, nižší riziko vzniku a rozvoje osteoporózy. Pro společnost jsou zásadní ekonomické důsledky nekojení. Častější nemocnost matek i dětí představuje vyšší náklady na zdravotní péči (Mitrová a Bronský, 2014; Národní komise pro kojení a Státní zdravotní ústav, 2022; Selim, 2018). Světová zdravotnická organizace (dále jen WHO) doporučuje, aby bylo dítě výlučně kojeno do šesti měsíců života a dále kojeno do jeho dvou let a více dle potřeby dítěte, současně se zavedením kompletní výživy od šesti měsíců jeho života (WHO, 2021). I přes celosvětové i vnitrostátní úsilí nedosahuje délka ani exkluzivita kojení stále požadované úrovně. Existuje řada nástrojů, které usnadňují zdravotníkům v klinické praxi posoudit techniku kojení a identifikovat situace, v kterých je nutný zásah odborníků s cílem zlepšit péči o matku a dítě. Nástroje na hodnocení kojení celkově zlepšují kvalitu poskytované péče. Jejich využívání vede k systemizaci a k efektivnější dokumentaci zdravotnické péče. Usnadňuje poskytování individualizované péče vycházející z konkrétních potřeb párů matka-dítě. Zlepšuje písemnou komunikaci mezi zdravotníky a tím zajišťuje lepší kontinuitu intervencí (Brugaletta et al., 2021; Griffin et al., 2022; Sartorio et al., 2017).

LATCH skóre představuje systém k mapování kojení, který poskytuje systematickou metodu pro shromažďování informací o jednotlivých sezeních kojení. LATCH systém přiřadí číselné skóre 0, 1 nebo 2 k pěti klíčovým položkám, které toto skóre tvoří. Maximum je tedy deset bodů. Grafická úprava LATCH skóre umožňuje zdravotnickým pracovníkům snadnou a rychlou identifikaci problémových oblastí, které vyžadují jejich zásah. Významně přispívá k úspěšnému nácvičení kojení a včasnému odhalení obtíží spojených s kojením. Každé písmeno zkratky LATCH označuje oblast hodnocení. Písmeno „L“ hodnotí techniku kojení a efektivitu sání. Písmeno „A“ vyhodnocuje míru zaznamenaného polykání novorozence. „T“ určuje typ bradavky. Písmeno „C“ zkoumá úroveň a pohodlí matky při kojení a poslední písmeno tedy „H“ hodnotí potřebu pomoci matky držet své dítě u prsu (Jensen, Wallace a Kelsay, 1994; Mydlilová, 2020; Střídová et al., 2023). Hodnocení LATCH skóre je rozděleno do tří základních kategorií. 0–3 představuje špatné skóre, 4–7 střední a 8–10 dobré skóre. Nízké LATCH skóre < 6 indikuje potřebu aktivního zakročení a současné sledování po propuštění ze zdravotnického zařízení. Ženy po porodu s nízkým LATCH skóre jsou v riziku předčasného ukončení kojení. Naopak vyšší skóre představuje vyšší míru úspěšnosti iniciace a delší dobu výlučného kojení (Jensen, Wallace a Kelsay, 1994; Mydlilová, 2020).

Skóre LATCH je hodnotící nástroj podobný skóre Apgarové, který slouží k hodnocení kojení. Byl vyvinut v USA autorkami Deborah Jensen, Sheilou Wallace a Patricií Kelsay, představen byl v roce 1994. Patří mezi nejrozšířenější a nejvyužívanější nástroje na hodnocení kojení po celém světě. Jeho využitelnost je určena nízkým počtem položek a snadným využitím v klinické praxi. Validizován je v řadě dalších zemí, jako je USA, Itálie, Singapur, Turecko a Austrálie (Brugaletta et al., 2021; Sartorio et al., 2017). V České republice je pod zaštitou laktiční ligy dostupný v české verzi, včetně způsobu hodnocení (Mydlilová, 2020). V podmínkách české klinické praxe byla posuzována jeho prediktivní schopnost v různých časových odstupech od porodu. Z výsledků je patrné, že LATCH skóre nejde považovat za spolehlivý prediktor délky kojení v 6 týdnech

a 6 měsíců od porodu. Nižší bodové hodnoty skórovacího systému mohou upozornit na potřebu dokrmu umělou mléčnou výživou (Střídová et al., 2023).

POPIS REŠERŠNÍ STRATEGIE

Cíl

Představit hodnotící skóre LATCH a popsat možnosti jeho využití v klinické praxi při hodnocení kojení.

Design

Narativní přehledová studie.

Metodika

Literární rešerše byla provedena za využití vyhledávacích nástrojů a v elektronických odborných databázích. Dohledané výsledky byly kriticky posouzeny a jejich následná analýza vedla k vytvoření předloženého literárního přehledu.

Strategie vyhledávání

Vyhledávací strategie začala definováním klíčových slov: kojení, hodnocení, nástroj, využití a LATCH skóre. Prohledávány byly elektronické vědecké databáze Medline, EBSCO (Academic Search Complete, Art&Architecture Source, Cambridge Journals Online – FULL Collection, IOPscience, JSTOR Arts & Sciences I.–IV., Business, Medline Complete, Oxford Journals Online – Full Collection, ProQuest Central, SAGE HSS Package, ScienceDirect Freedom Collection, SpringerLink Compact, Taylor & Francis Social Science & Humanities Library, Wiley). Vyhledávání bylo doplněno využitím vyhledávacího nástroje Google Scholar. Při každém vyhledávání byla využita totožná klíčová slova za využití booleovských operatorů „or“ a „and“. Rešerše probíhala od listopadu 2022 do března 2023. Dohledané studie byly analyzovány a následně tříděny za využití PRISMA protokolu. Celkem bylo dohledáno 159 studií, pro literární přehled bylo využito sedm odpovídajících studií, které splňovaly požadovaná kritéria.

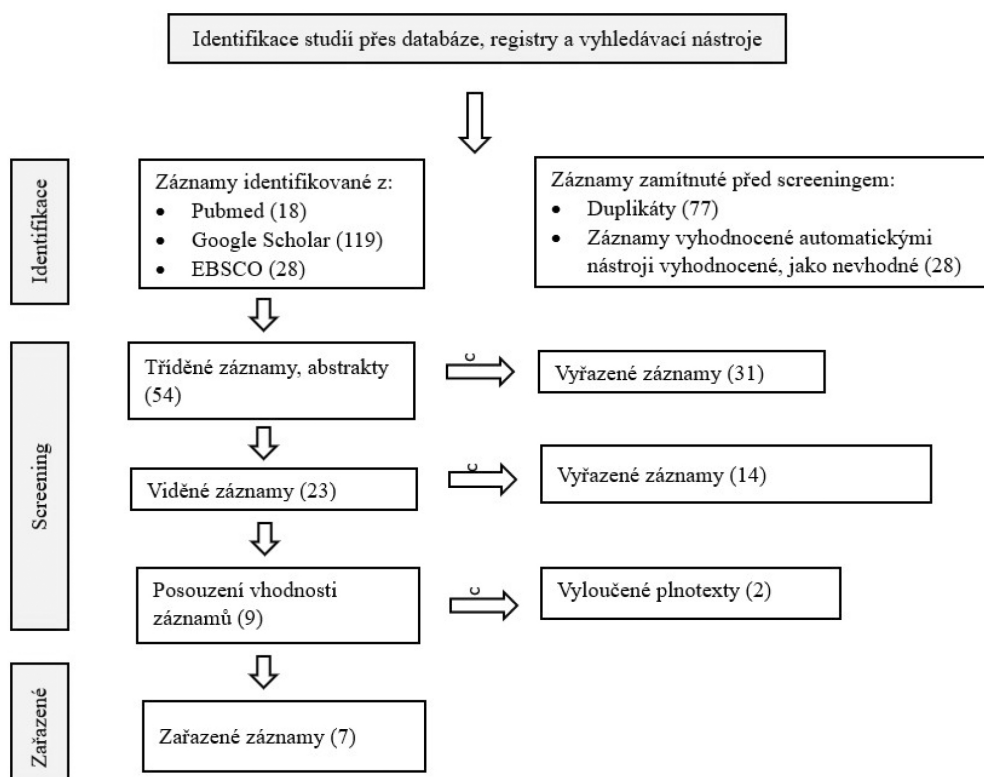
Kritéria vyhledávání

Zařazení či vyřazení jednotlivých studií bylo provedeno podle předem stanovených kritérií. Do literárního přehledu byly zavzaty kvantitativní primární studie zabývající se využitím LATCH skóre při hodnocení kojení z různých perspektiv oproti původní studii. Zdrojové články byly vyhledány v rozmezí let 2003–2023. Veškeré texty musely být dostupné v plné verzi, publikované v recenzovaném periodiku. Zvolený jazyk byla angličtina, slovenština a čeština. Do přehledu nebyly zařazeny studie, které se zaměřovaly na jiný hodnotící nástroj, kvalifikační práce, kvalitativní studie, případové studie, jiné protokoly či zprávy.

Výběr studií

Kritické posouzení dohledaných výsledků bylo provedeno na základě vývojového diagramu PRISMA (viz obr. 1). Vyhledávání relevantních studií probíhalo v dostupných vědeckých databázích. Celkem bylo vyhledáno 159 výsledků, v databázi EBSCO bylo nalezeno 28 záznamů, v databázi Pubmed 18 a za použití vyhledávacího nástroje Google Scholar bylo nalezeno 119 záznamů. Následně probíhalo odstranění duplikátů na základě posouzení názvů ($n=77$), odstranění automatickými nástroji ($n=28$) a vyřazení nevhodných studií na základě posouzení abstraktů ($n=31$). Dále bylo posouzeno celkem 23 plno textů a hodnocena jejich relevantnost dle předem definovaných kritérií. V další fázi probíhalo kritické hodnocení záznamů ($n=9$). Identifikováno bylo sedm relevantních studií v anglickém jazyce, dostupných v plné verzi zaměřených na určené téma.

Obr. 1 Prisma diagram

Zdroj: vývojový diagram upraveno dle PRISMA flow diagram 2020; 2024

LITERÁRNÍ PŘEHLED

Na základě definované vyhledávací strategie bylo nalezeno sedm odpovídajících studií, které byly chronologicky zařazeny do literárního přehledu (viz tab. 1).

Tab. 1 Přehled využití LATCH skóre v klinické praxi

Autor/Rok	Hypotézy/Cíle	Typ výzkumu/Metodika	Výsledky/Zjištění
Cakmak a Kuguoglu (2007)	Porovnání kojení u matek, které rodily císařským řezem a vaginálně.	Observační, srovnávací studie – zařazeno bylo 200 matek (118 po císařském řezu, 82 po vaginálním porodu). Hodnocení kojení LATCH nástrojem.	Výsledky ukazují, že matky rodící vaginálně měly vyšší skóre oproti matkám rodícím císařským řezem.
Kumar et al. (2006)	Zhodnotit pomocí LATCH skóre kojení 6 týdnů od porodu.	Prospektivní studie – zařazeno 248 párů matka-dítě z toho 188 kontaktováno telefonicky 6 týdnů po porodu.	LATCH skóre se dá využívat, jako prediktor délky kojení. Ženy s vyšším LATCH skóre kojily déle než ženy s nízkým skóre.
Küçükoğlu a Çelebioğlu (2014)	Hodnocení kojení u kojenců s nízkou porodní hmotností a posouzení vlivu edukace na kojení.	Kvazi-experimentální studie – 83 kojenců s nízkou porodní hmotností. Matkám 5 dní po porodu poskytnuta edukace o kojení, následovaly domácí kontroly do 6 měsíců věku, u obou skupin. Bylo využito LATCH skóre a dalšího formuláře (včetně sebe účinnosti při kojení BSES-SF).	Výsledky naznačují, že hodnocení kojení a především edukace zvyšují sebe účinnost, úspěšnost a délku kojení i u kojenců s nízkou porodní hmotností.
Puapornpong et al. (2014)	Porovnání přísátí mezi novorozenci s ankyloglosií a fyziologickými novorozenci.	Observační studie – zařazeno 833 párů matka-dítě po porodu. Hodnocení dutiny ústní novorozence na základě Kotlowových kritérií, následně hodnocení LATCH skóre druhý den po porodu.	Skóre LATCH bylo u novorozenců s fyziologickým nálezem na jazyku oproti novorozencům, kteří měli různě závažné anomální spojení jazyka s podjazykovou krajinou, významně vyšší.
Gerçek et al. (2017)	Zkoumání vztahu mezi sebe účinností kojení a skóre LATCH.	Observační, průřezová studie – zařazeno 303 žen po porodu. Využití LATCH skóre a BSES-SF skóre.	Vhodné hodnocení kojení a pozitivní sebe účinnosti žen jsou podstatné faktory ovlivňující délku kojení.
Hassan et al. (2021)	Vyhodnocení užitečnosti LATCH skóre k predikci exkluzivního kojení a hmotnostního přírůstku po porodu.	Observační, kohortová studie – sledováno 93 párů matka-dítě po porodu. Zahájení v těhotenství, hodnocení kojení po porodu laktační poradkyní LATCH skóre a opakování 6 týdnů po porodu.	LATCH skóre je vhodný nástroj na posouzení předčasného ukončení kojení a hodnocení hmotnostních přírůstků novorozence.

Autor/Rok	Hypotézy/Cíle	Typ výzkumu/Metodika	Výsledky/Zjištění
Swapna a Fibi (2022)	Porovnat LATCH skóre s ohledem na rizikové faktory ovlivňující délku a efektivitu kojení.	Observační, deskriptivní studie – zařazeno 1 560 párů matka-dítě. Hodnocení kojení 48 hodin porodu pomocí LATCH skóre, porovnání skóre u definovaných rizikových faktorů.	Byla prokázána významná souvislost mezi skóre LATCH a věkem matky, paritou, vzděláním, typem rodiny a typem porodu.

Zdroj: vlastní, 2024

Cílem tohoto přehledu bylo prozkoumat a následně představit široké možnosti využití LATCH skóre při hodnocení kojení z různých perspektiv. LATCH skóre bylo vytvořeno pro hodnocení jednotlivých konzultací kojení, vzhledem k jeho uznávané prediktivní hodnotě začalo být využíváno na hodnocení různých oblastí souvisejících s kojením. Tyto oblasti významně ovlivňují délku a kvalitu kojení. Cakmak a Kuguoglu (2007) porovnávali rozdíl kojení matek, které rodily císařským řezem a vaginálně. Za využití LATCH skóre tato studie prokázala, že matky po císařském řezu mají horší skóre oproti matkám, které rodily vaginálně a vyžadují především pomoc při polohování novorozenců při kojení. S tímto výsledkem se shodují Chien a Tai (2007), kteří potvrzují, že způsob porodu je podstatný faktor mající vliv na kojení.

Kumar et al. (2006) hodnotily pomocí LATCH skóre kojení po dobu 6 týdnů po porodu. Tato studie je v některých metaanalýzách uváděna, jako validizační. Do našeho přehledu byla zařazena, protože popisuje nejběžnější užívání LATCH skóre. Výsledek potvrzuje prediktivní schopnost tohoto skóre. Ženy se skóre 9 a výšim 16–24 hodin po porodu měly 1,7x vyšší šanci v tom, že budou pokračovat v kojení 6 týdnů po porodu. Hassan et al. (2021) hodnotili užitečnost LATCH skóre při predikci exkluzivního kojení. Jejich studie měla obdobné zaměření, jako studie Kumar et al. (2006) ale současně hodnotili s ohledem na kojení hmotností přírůstek novorozenců. Výsledky jejich studie potvrzují prediktivní schopnost tohoto skóre. Současně, autoři popisují hraniční hodnotu LATCH skóre na ≥ 6 . Novorozenci, kteří získali skóre šest a výš, měli odpovídající hmotností přírůstek 20 g/týdně.

Küçükoğlu a Çelebioğlu (2014) využívali LATCH skóre k hodnocení kojení u novorozenců s nízkou porodní hmotností. Výsledkem studie bylo zjištění, že edukace matek s novorozenci s nízkou porodní hmotností vede k podpoře a zvýšení kojení. LATCH se v této studii ukázal, jako vhodný nástroj na hodnocení kojení u nezralých novorozenců. Nástrojů na hodnocení kojení novorozenců s nízkou porodní hmotností je v literatuře popsán nízký počet, přímo určený na hodnocení nedonošených novorozenců je NOMAS a PIBBS (Sartorio et al., 2017). Z toho důvodu je žádoucí vyhledávat, testovat, hodnotit a při pozitivních výsledcích využívat i nástroje určené pro donošené novorozence.

Další dohledaná studie byla od Puapornpong et al. (2014), kteří hodnotili pomocí LATCH skóre přisávání novorozenců s anomálií spojení jazyka oproti novorozencům s fyziologickým spojením jazyka. Výsledky ukázaly, že novorozenci s těžkým nebo středně

těžkým srůstem jazyka měli nižší skóre než novorozenci se středně těžkým a lehkým srůstem. Ankyloglosie představuje srůst jazyka se dnem dutiny ústní, může být způsobena krátkou podjazykovou uzdičkou. Představuje častou překážku při kojení a v pozdějším věku může způsobovat vadu řeči (Vokurka et al., 2015). Sethi et al. (2013) uvádí, že ankyloglosie však nebývá jediná příčina způsobující obtíže při kojení a řešení ankyloglosie u matek nezaručuje pokračování v kojení.

Gerçek et al. (2017) zkoumali vztah sebe účinnosti při kojení a celkovým hodnocením kojení. Výsledkem bylo zjištění slabé pozitivní korelace mezi průměrným LATCH skóre a průměrným BSES-SF u žen v poporodním období. Pokles průměrného LATCH skóre v časném postnatálním období ukazuje na nedostatek podpory ze strany zdravotnických pracovníků nebo rodiny. Větší pokles LATCH skóre vykazovaly matky, které kojily během první až čtvrté hodiny po porodu, než ty kterým bylo dítě přiloženo do 30 minut. İnal, Aydin a Canbulat (2016) popisují, že časnější iniciace do půl hodiny po porodu zvyšuje a zrychluje úspěch aktivního sání novorozence a zlepšuje samostatnost matek při kojení. Samotná sebe účinnost matky při kojení také účinně podporuje schopnost matky kojit a podpoří její touhu kojit (Gerçek et al., 2017). Chan, Ip a Choi (2016) uvádí, že podpora sebe účinnosti je klíčová pro zlepšení soběstačnosti matek, prodlužování celkové délky kojení a navýšení míry exkluzivně kojených dětí. Současně podpora sebe účinnosti může představovat strategii pro zdravotnická zařízení, která povede k navýšení počtu kojených dětí.

Swapna a Fibi (2022) porovnávali LATCH skóre s ohledem na rizikové faktory ovlivňující délku a kvalitu kojení. Výsledky této studie ukazují, že významný faktor ovlivňující kojení je věk matky, vzdělání, typ rodiny a hmotnost novorozence při porodu. Některé z nástrojů na hodnocení kojení mají zařazené údaje o pacientce a rovnou pracují při vyhodnocování s těmito faktory, které jsou prokázány jako rizikové. Například nástroj Breastfeeding assessment score obsahuje pouze 8 proměnných mezi které patří právě věk matky a hmotnost novorozence (Hall et al., 2002; Ospalíková, Matulníková a Vrlová, 2024) nebo nástroj BAPT je rozdělen na několik částí, kdy první část pracuje s velkým počtem těchto faktorů a při hodnocení kojení je bere rovnou v úvahu. Nevýhodou tohoto nástroje je však velký počet položek a tím je obtížnější využití v klinické praxi (Sartorio et al., 2017).

Do přehledové studie bylo na základě literární rešerše zařazeno sedm studií, které splnily požadovaná kritéria. Výsledky dohledaných studií dokazují, že možnosti ve využití hodnocení kojení pomocí LATCH skóre jsou opravdu široké.

VÝSTUPY

V podmínkách české klinické praxe se hodnotící systémy v oblasti kojení využívají stále sporadicky a to i přesto, že jejich přínos je prokazatelný. LATCH skóre bylo vyvinuto k hodnocení kojení po porodu, následnému odhalení problémových oblastí a k poskytnutí cíleného laktačního poradenství, které povede k odstranění překážek při kojení. Tím se prodlouží celková délka kojení a podpoří exkluzivita.

Vzhledem k délce využívání tohoto systému bylo dohledáno sedm různorodých studií, které hodnotily kojení z různých perspektiv. LATCH skóre lze využít pro predikci délky kojení, hodnocení kojení s různým časovým odstupem od porodu, pro hodnocení kojení a přisávání novorozenců s ankyloglosií a nedonošených novorozenců. Prediktivní schopnost byla prokázána u vybraných rizikových faktorů (věk matek, způsob porodu, parita, vzdělání, způsob porodu a rodinný status), které mají vliv na délku a exkluzivitu kojení. Všechny dohledané studie uvádí pozitivní výsledky při hodnocení kojení s využitím tohoto skórovacího systému.

Etické aspekty a konflikt zájmu

Autoři deklarují, že literární řešerše nemá žádný konflikt zájmu a při zpracování výsledků byly dodrženy veškeré etické aspekty. Souhlas s využíváním LATCH skóre byl získán od MUDr. Mydlilové, která uveřejnila a doporučila využívání tohoto nástroje na stránkách kojení.cz. Studie byla schválena etickou komisí Fakulty zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci v rámci projektu IGA.

Limity řešerše

Limitem předložené řešerše je nízká dostupnost mladších volně dostupných článků v plné verzi, část dohledaných článků byla zpoplatněna a do přehledu nebyly zařazeny.

SUMMARY

The LATCH score is an assessment tool to identify problem areas in breastfed babies and breastfeeding mothers. With regard to the length of use of the scoring system, its usefulness was assessed with respect to specific issues that directly affect the effectiveness and duration of breastfeeding. It is evident from the reviewed studies that the possibilities of use in clinical practice are wide and the results show positive results in the assessment of breastfeeding using LATCH scores.

Literatura

BRAHM, P. and VALDÉS, V. The benefits of breastfeeding and associated risks of replacement with baby formulas. *Revista chilena de pediatría* [online]. 2017, vol. 88, no. 1, p. 7–14. [cit. 30. 3. 2023]. ISSN 0717-6228. DOI: 10.4067/S0370-41062017000100001.

BRUGALETTA, C. et al. Breastfeeding assessment tools for at-risk and malnourished infants aged under 6 months old: a systematic review [version 2; peer review: 3 approved]. *F1000Research* [online]. 2021, no. 9. [cit. 29. 6. 2023]. ISSN 2046-1402. DOI: 10.12688/f1000research.24516.2.

CAKMAK, H. and KUGUOGLU, S. Comparison of the breastfeeding patterns of mothers who delivered their babies per vagina and via cesarean section: an observational study using the LATCH breastfeeding charting system. *International journal of nursing studies* [online]. 2007, vol. 44, no. 7, p. 1128–1137. [cit. 30. 3. 2023]. ISSN 1873-491X. DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2006.04.018.

GERÇEK, E. et al. The relationship between breastfeeding self-efficacy and LATCH scores and affecting factors. *Journal of clinical nursing* [online]. 2017, vol. 26, no. 7–8, p. 994–1004. [cit. 10. 7. 2023]. ISSN 1365-2702. DOI: 10.1111/jocn.13423.

GRIFFIN, C. M. C. et al. LATCH as a systematic tool for assessment of the breastfeeding technique in maternity. *Acta Paulista de Enfermagem* [online]. 2022, vol. 35. [cit. 30. 3. 2023]. ISSN 1982-0194. DOI: 10.37689/acta-ape/2022ao03181.

HALL, R. T. et al. A breast-feeding assessment score to evaluate the risk for cessation of breast-feeding by 7 to 10 days of age. *The Journal of Pediatrics* [online]. 2002, vol. 141, no. 5, p. 659–664. [cit. 3. 6. 2022]. ISSN 1097-6833. DOI: 10.1067/mpd.2002.129081.

HASSAN, M. et al. Prevalence, knowledge, attitudes and factors associated with exclusive breastfeeding among mothers in Dhaka, Bangladesh: A cross-sectional study. *Population medicine* [online]. 2021, vol. 3. [cit. 25. 6. 2023]. ISSN 2654-1459. DOI: 10.18332/popmed/140132.

CHAN, M. Y., IP, W. Y. and CHOI, K. C. The effect of a self-efficacy-based educational programme on maternal breast feeding self-efficacy, breast feeding duration and exclusive breast feeding rates: A longitudinal study. *Midwifery* [online]. 2016, vol. 36, p. 92–98. [cit. 29. 6. 2023]. ISSN 1532-3099. DOI: 10.1016/j.midw.2016.03.003.

CHIEN, L. Y. and TAI, C. J. Effect of delivery method and timing of breastfeeding initiation on breastfeeding outcomes in Taiwan. *Birth* [online]. 2007, vol. 34, no. 2, p. 123–130. [cit. 29. 6. 2023]. ISSN 1523-536X. DOI: 10.1111/j.1523-536X.2007.00158.x.

İNAL, S., AYDIN, Y. and CANBULAT, N. Factors associated with breastfeeding initiation time in a baby-friendly hospital in Istanbul. *Applied nursing research* [online]. 2016, vol. 32, p. 26–29. [cit. 25. 6. 2023]. ISSN 1532-8201. DOI: 10.1016/j.apnr.2016.03.008.

JENSEN, D., WALLACE, S. and KELSAY, P. LATCH: A breastfeeding charting system and documentation tool. *Journal of obstetric, gynecologic, and neonatal nursing* [online]. 1994, vol. 23, no. 1, p. 27–32. [cit. 6. 6. 2023]. ISSN 1552-6909. DOI: 10.1111/j.1552-6909.1994.tb01847.x.

KUMAR, S. P. et al. The LATCH scoring system and prediction of breastfeeding duration. *Journal of human lactation* [online]. 2006, vol. 22, no. 4, p. 391–397. [cit. 15. 3. 2023]. ISSN 1552-5732. DOI: 10.1177/0890334406293161.

KÜÇÜKOĞLU, S. and ÇELEBIOĞLU, A. Effect of natural-feeding education on successful exclusive breast-feeding and breast-feeding self-efficacy of low-birth-weight infants. *Iranian journal of pediatrics* [online]. 2014, vol. 24, no. 1, p. 49–56. [cit. 15. 3. 2023]. ISSN 2008-2150. Available from: <https://www.bioline.org.br/pdf?pe14007>.

MITROVÁ, K. a BRONSKÝ, J. Vědecké důkazy o prospěšnosti výživy mateřským mlékem. *Česko-slovenská pediatrie* [online]. 2014, roč. 69, č. 1, s. 39–46. [cit. 26. 4. 2021]. ISSN 1805-4501. Dostupné z: <https://www.prolekare.cz/casopisy/cesko-slovenska-pediatrie/2014-1/vedecke-dukazy-o-prospesnosti-vyzivy-materskym-mlekem-48775>.

MYDLILOVÁ, A. *LATCH skóre pomáhá odstranit překážky při kojení* [online]. Laktační liga, 2020. [cit. 31. 3. 2023]. Dostupné z: <http://www.kojeni.cz/dokumenty/latch-skore-pomaha-odstranit-prekazky-v-kojeni/>.

Národní komise pro kojení a Státní zdravotní ústav. *Přínos kojení* [online]. Národní zdravotnický informační portál, 2022. [cit. 9. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/805-prinos-kojeni>.

OSPALÍKOVÁ, I., MATULNÍKOVÁ, L. a VRLOVÁ, L. Predikce rizika brzkého ukončení kojení nástrojem BAS v rozdílných transkulturních podmínkách. *Ošetrovateľské perspektivy* [online]. 2024, roč. 7, č. 1, s. 27–37. [cit. 10. 10. 2024]. ISSN 2571-0702. DOI: 10.25142/osp.2023.018.

PRISMA flow diagram. *The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews* [online]. 2020. [cit. 15. 2. 2024]. Available from: <https://www.prisma-statement.org/prisma-2020-statement>.

PUAPORNPONG, P. et al. Comparisons of the Latching on between Newborns with Tongue-Tie and Normal Newborns. *Journal of the Medical Association of Thailand = Chot-maihet thangphaet* [online]. 2014, vol. 97, no. 3, p. 255–259. [cit. 29. 6. 2023]. ISSN 2408-1981. Available from: <https://www.thaiscience.info/journals/Article/JMAT/10905954.pdf>.

SARTORIO, B. T. et al. Breastfeeding assessment instruments and their use in clinical practice. *Revista gaucha de enfermagem* [online]. 2017, vol. 38, no. 1. [cit. 10. 7. 2023]. ISSN 1983-1447. DOI: 10.1590/1983-1447.2017.01.64675.

SELIM, L. *Breastfeeding from the first hour of birth: What works and what hurts* [online]. UNICEF, 2018. [cit. 15. 10. 2022]. Available from: <https://www.unicef.org/stories/breast-feeding-first-hour-birth-what-works-and-what-hurts>.

SETHI, N. et al. Benefits of frenulotomy in infants with ankyloglossia. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology* [online]. 2013, vol. 77, no. 5, p. 762–765. [cit. 25. 6. 2023]. ISSN 1872-8464. DOI: 10.1016/j.ijporl.2013.02.005.

STRÍDOVÁ, A. et al. Je LATCH skórovací systém spolehlivým prediktorem délky kojení? *Česko-slovenská pediatrie* [online]. 2023, roč. 78, č. 3, s. 166–171. [cit. 10. 10. 2024]. ISSN 1805-4501. DOI: 10.55095/CSPediatrie2023/022.

SWAPNA, K. P. and FIBI, C. S. Study of LATCH SCORE and Factors Affecting Feeding in Mother Baby dyad in a Tertiary care centre on Postnatal day 2: A Prospective, Observational Study. *Ymer* [online]. 2022, vol. 21, no. 4, p. 451–459. [cit. 30. 3. 2023]. ISSN 0044-0477. DOI: 10.37896/YMER21.04/44.

VOKURKA, M. et al. *Velký lékařský slovník*. 10. aktualiz. vyd. Praha: Maxdorf, 2015. Jessenius. ISBN 978-80-7345-456-2.

WHO [World health organization]. *Infant and young child feeding* [online]. 2021. [cit. 15. 3. 2023]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>.

Kontakt

Mgr. Iveta Ospalíková
Fakulta zdravotnických studií, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Katedra specifických zdravotnických disciplín
Sociální péče 3652/13, 400 11 Ústí nad Labem, Česká republika
iveta.ospalikova@ujep.cz